

Tk werd geconfronteerd met de
PUIN
HOOOP
die ik er zelf van had gemaakt'

De Uruguayaanse schrijfster Carolina Trujillo (39) vluchtte op zesjarige leeftijd met haar moeder naar Nederland, daarna woonde ze afwisselend in Latijns-Amerika en Nederland. Drie jaar geleden kreeg ze een hersenbloeding, maar nu staat ze weer volop in het leven. 'Mijn roman is mijn houvast geworden – en Amsterdam mijn stad.'

INTERVIEW **HILDE POSTMA** FOTOGRAFIE **BRENDA VAN LEEUWEN**

‘HET IS MIJN VROEGSTE HERINNERING.’

ik ben een jaar of drie, zit in de bus en rij Uruguay uit. Het regent. Er staan waterdruppels op de ruit, daardoorheen valt licht. In die mengeling van ruit, waterdruppels en invallend licht zie ik mijn gezicht weerspiegeld. Er lopen tranen overheen, ik huil. Ik ben bang – doodsbang. We gaan Uruguay verlaten en volgens mij stopt de wereld daarbuiten. Er is niets meer en dus zullen we met de bus over de rand van de wereld donderen, dat kan niet anders. Daarom ben ik in paniek en kan ik alleen maar janken. Het is raar hoe je de werkelijkheid achteraf reconstrueert, want mijn moeder vertelde mij later dat we met de boot naar Argentinië zijn gevlucht. De busreis die ik mij herinner, was dus vermoedelijk de reis naar de boot naar Buenos Aires toe. In hoeverre zijn je herinneringen de werkelijkheid, en in hoeverre bouw en reconstrueer je ze achteraf?

Mijn ouders hadden zich aangesloten bij de *Tupamaros*: de guerrillastrijders die zich verzetten tegen de militaire dictatuur. Van jongs af aan werd mij verteld dat de militairen slecht waren en de *Tupamaros* goed. Dat ze streeden tegen een groot verschil tussen rijk en arm, dat ze tegen kinderarbeid waren. Een soort Robin Hoods, die vchten voor een betere wereld. Op een dag werd mijn vader opgepakt, mijn moeder werd ook gezocht. Daarom moest ze met mij en mijn één jaar jongere zusje vluchten. In Argentinië leefden we betrekkelijk veilig, maar na drie jaar grepen de militairen ook daar de macht en moesten we verder vluchten.

We kregen een visum voor Nederland. Daar stond mijn moeder dan: in een wildvreemd land, waar ze de taal niet sprak, waar het koud was. Zonder man, 27 jaar, en twee koters. Bizar. We kwamen in het AZC in Wijk aan Zee terecht. Daar leerde ik mijn eerste woordje Nederlands, van de kantinebeheerder: water. Ongewijfeld zijn we ook verdrietig geweest en ik zal mijn vader wel gemist hebben, maar daar herinner ik me niets van. Ik weet vooral de leuke dingen nog: spelen met veel kinderen van veel verschillende nationaliteiten. Kinderen vertelden ons dat er goud lag op de bodem van de zandbak. Met mijn zusje ging ik dat proberen op te graven. Ondertussen bespraken we wat we voor goede dingen zouden doen daarmee: mijn vader bevrijden, de militairen verjagen. Ik schreef brieven aan de directeur van de gevangenis waar mijn vader zat, om hem vrij te krijgen. Die ondertekende ik met *Cacolina Colavaliante*: Cakolientje Dapperkont.

Na een half jaar verhuisden we naar het AZC in Zeist. Uiteindelijk kregen we een huis in de Amsterdamse Rivierenbuurt. Op school maakte ik vooral jongensvriendjes: Mummie – die eigenlijk Mohammed heette – Mark, Maarten en Thijs. Met hen deed ik stoere dingen. Ik was bezig met stelen en make-up of zoende met Maarten. Ik was wild, een vechtersbaasje. Op een dag, ik was een jaar of tien, gingen we roeien op de Amstel, in de boot van Marcus. Hij wist dat de woonbootbewoners hun drank in boodschappentassen in het water lieten hangen, dat scheelt ruimte in de ijskast. Boot na boot takelden wij die tassen naar de oppervlakte. Het appelsap lieten we erin zitten, maar het bier dronken we op. Toen ik thuis dronken op bed in slaap viel en mijn moeder

haar dochter op klaarlichte dag terugvond: snurkend, naar de drank ruikend haar roes uitslapend, besloot ze dat het tijd was Amsterdam te verlaten. We verhuisden naar Abcoude. Dat was een goede keuze, denk ik achteraf. In Abcoude werd ik weer een beetje kind. Ik kreeg een verzorgpony – en ik was niet meer zo met jongens bezig. Als je maar iets hebt om te aaien hè, haha!

Een man in huis maakt ongelukkig

Mijn vader was een held, in mijn hoofd. Toen ik een jaar of acht was, wilde mijn moeder dat mijn zusje en ik hem zouden ontmoeten. Samen vlogen we, onder begeleiding van een stewardess, naar Uruguay – heel spannend. Mijn moeder kon niet mee, zij zou meteen worden gearresteerd omdat ze nog steeds gezocht werd. Ik was heel zenuwachtig en bang dat ik mijn vader niet zou herkennen. Dat leek me vooral zo erg voor hem. Maar gelukkig herkende ik hem meteen. Hij was kaalgeschoren, had een snor en droeg een grijze overall, net als alle andere gevangenen. Het was een moeilijk bezoek, vooral voor mijn vader. Hij merkte wat hij miste: zijn opgroeiende kinderen. Het was afschuwelijk voor hem toen we weer weggingen.

Toen ik dertien was ben ik nog eens teruggeweest. Amnesty International had geregeld dat kinderen in ballingschap naar Uruguay konden komen, ook om zo druk uit te oefenen op de junta. Overal stonden mensen toen we aankwamen: bij het vliegveld, tijdens onze tocht door de stad, bij de gevangenis. Het was de voorbode van het einde van de dictatuur. Een jaar later was dat einde een feit en stond mijn vader op Schiphol. Toen pas zag ik hoe slecht hij eraan toe was. Daar stond een vernielde man: ondervoed, mager, kaalgeschoren. Allemaal dingen die me niet zo waren opgevallen toen ik hem tussen de andere gevangenen zag, maar op ►

CAROLINA TRUJILLO WORDT IN 1970 GEBOREN IN URUGUAY.

Als ze drie jaar is, pakken de militairen haar vader op, die guerrillastrijder is. Haar moeder vlucht met Carolina en haar één jaar jongere zusje naar Buenos Aires, maar op zesjarige leeftijd komt Carolina in Nederland terecht. Ze is veertien als de dictatuur tot een einde komt en haar vader wordt vrijgelaten, een jaar later keert ze met haar familie terug naar Uruguay. Daar schrijft ze haar eerste novelle, een autobiografie waarmee ze een verhalenwedstrijd wint. Met het prijzengeld van duizend dollar keert ze in 1990 terug naar Nederland. Hier studeert ze in 1996 af als scenarioschrijver aan de Filmacademie. Haar Nederlandse romandebuut volgt in 2002, *De bastaard van Mal Abrigo*. Hiervoor krijgt ze de Marten Toonder-GeertJan Lubberhuizenprijs voor beste prozadebuut. Ze vertrekt naar Colombia en reist drie jaar door Latijns-Amerika. Dan krijgt ze een hersenbloeding en in 2006 keert ze terug naar Amsterdam. In mei 2009 komt *De terugkeer van Lupe García* uit. Dit boek krijgt een nominatie voor de AKO Literatuurprijs 2009. Trujillo is ook genomineerd voor de BNG Nieuwe Literatuur Prijs 2009, die in februari wordt uitgereikt. Tegenwoordig woont Carolina Trujillo in Amsterdam, waar ze een LAT-relatie heeft, samenwoont met straathond Francisco en werkt aan een nieuw boek – en aan de Spaanse versie van *De terugkeer van Lupe García*.

Schiphol werden ze pijnlijk duidelijk. Tot die tijd was het eigenlijk altijd heel gezellig geweest, met mijn zusje en mijn moeder. Maar opeens was het thuis niet leuk meer. Mijn vader schrok van alles, van licht en geluid, van al het onverwachte. Ook tussen mijn moeder en hem ging het niet goed. Ik houd heel veel van mijn vader, maar in die tijd is denk ik bij mij het beeld ontstaan dat je beter alleen kunt wonen. Een man in huis is een afrader, het maakt ongelukkig.

Steeds meer teleurgesteld

Mijn vader kon niet aarden in Nederland, hij wilde weer naar Uruguay. Mijn moeder mocht nu eindelijk terug, maar zei niet wat ze wilde. Ze liet mijn zusje en mij kiezen. Wij waren iedere dag bezig met onze verzorgpony's, we waren gek op paarden. We zeiden dat we wel mee wilden naar Uruguay, als we daar een eigen paard zouden krijgen. Dat is daar namelijk niet zo duur, voor honderd gulden had je je eigen paard.

Ik werd verliefd op Uruguay, niet zozeer op het land, maar op de mensen. Ik vond ze eerlijk, dapper, enorm politiek bewust. Hoe je eruitzag maakte helemaal niet uit. Een prachtvolk. Ik dacht: ik ga hier nooit meer weg.

Ik raakte bevriend met de zoons van mijn leraar filosofie, dat waren er zes. Ze hadden een schuurtje in de achtertuin waar ze na schooltijd verhalen zaten te schrijven. Geweldig vond ik dat. Ze maakten een toneelstuk waarin ze de ontdekking van Amerika parodieerden, met indianen die Spanje ontdekten. Heel geestig. Ik probeerde me snel aan te passen. In Nederland had ik tot dan toe alleen een dagboek bijgehouden, maar nu, om mee te doen met de jongens, ging ik een monoloog schrijven. Over een meisje dat stemmen hoort in haar hoofd. De ene stem zegt dat ze moet trouwen, de andere zegt juist *no way!* Mijn moeder vond het verhaal geweldig en stuurde het

op naar een vrouwen tijdschrift in Chili. Ik won de tweede prijs, 250 dollar. Dat was een fortuin voor een meisje van vijftien, ik kocht er een paardrijzadel voor. Later schreef ik een autobiografisch verhaal over een meisje in ballingschap. Toen

ik 21 was hoorde ik dat ik daarmee een wedstrijd in Argentinië had gewonnen. Van het prijzengeld van duizend dollar kocht ik toch een ticket naar Nederland, ik wilde weg uit Uruguay. Toen kon ik niet goed verwoorden waarom. Tegen mijn ouders zei ik: om te studeren. Pas tien jaar later realiseerde ik me dat ik steeds meer teleurgesteld was geraakt in het land. In 1989 was er een referendum geweest over de vraag of de Straffeloosheidswet die na '84 was aangenomen, van kracht moest blijven. Mijn zusje en ik waren actief in de studentenvakbond, we zamelden handtekeningen in. Natuurlijk moesten de militairen boeten voor hun daden, er waren zoveel verschrikkelijke dingen gebeurd, zoveel mensen vermist. Mijn beste vriendin bijvoorbeeld – ze woont nu in New York – mist al haar leven lang twee broers. En er zijn zwangere

vrouwen verdwenen, wat is er met ze gebeurd? En met hun baby's? Er zijn mensen die er op hun 27ste achterkomen dat hun ouders hun ouders niet zijn, afschuwelijk. Maar het volk besloot dat de wet gehandhaafd bleef. Ongelofelijk. Ik had alleen in die tijd niet eens door hoe boos ik daarover was, maar ik wilde wel weg. Overigens is er twee, drie maanden geleden opnieuw gestemd over die wet en opnieuw is ervoor gekozen hem te handhaven. Daar kan ik niet bij.

Totaal de weg kwijt

In Nederland ben ik de richting scenarioschrijven aan de Filmacademie gaan doen. Maar ik heb nooit getwijfeld wat ik echt wilde: romans schrijven. Mijn eerste roman, *De bastaard van Mal Abrigo*, gaat over een presidentskandidaat die cocaïne wil legaliseren. Het land heeft in het boek geen naam, maar het lijkt erg op Colombia. Ik was daar zelf nooit geweest, maar had er wel veel over gelezen. Van mijn eerste boekopbrengsten ging ik ernaartoe. De bedoeling was voor zes weken, maar ik bleef uiteindelijk drie maanden weg. Terug in Nederland kreeg ik de Marten Toonder-GeertJan Lubberhuizenprijs voor het beste prozadebuut. Geweldig natuurlijk. Met het geld van die prijs ben ik meteen weer teruggegaan naar Colombia. Ik kwam op plekken waar weinig toeristen waren, zat nu eens hier en dan weer eens daar een maand te schrijven. In een hotelletje, zonder mobiele telefoon, zonder internet op de kamer. Alles wat ik nodig had was een bed, een tafel waaraan ik kon schrijven en een raam. Heerlijk. In Colombia wordt natuurlijk veel cocaïne geproduceerd. In Nederland had ik ook wel een *fling* met drugs, maar daar ging het meer om dingen als hasj en xtc, drugs die minder verslavend zijn. Coke is erg verslavend, dus daar bleef ik van af. Maar in Colombia wilde ik het toch proberen. Binnen de kortste keren snoof ik een

'BINNEN DE KORTSTE KEREN SNOOF IK EEN PAAR GRAM PER DAG. EN MAARTIKKEN, TIKKEN, TIKKEN. IK PLEEGDE ROOFBOUW, HEB EEN JAAR OF DRIE IN DAT TEMPO GELEEFD'

paar gram per dag. Ik kwam in een schrijfroes, soms was ik wel vier nachten wakker en sliep ik daarna 48 uur achterelkaar. En maar tikken, tikken, tikken. Ik pleegde enorme roofbouw, heb een jaar of drie in dat tempo geleefd. Na een jaar in Colombia verliet mijn visum en vertrok ik naar Uruguay. Ik woonde op verschillende locaties, huurde weleens een strandhuisje, maar zat ook een tijd bij mijn oma in een huisje in haar achtertuin. Daar ging ik gewoon door met snuiven. Mijn familie maakte zich natuurlijk grote zorgen, ik at ook bijna niet, op een gegeven moment woog ik nog amper vijftig kilo. Als je lichamelijk zo afgetakeld bent en je gaat in die hoeveelheden coke snuiven, dan kan dat gevaarlijk worden. Op een gegeven moment ging het dan ook mis. Ogenscheinlijk zonder aanleiding moest ik ineens ►

verschrikkelijk overgeven. De volgende dag ging mijn oog niet meer goed open en had ik vreselijke hoofdpijn. Ik zag dubbel. Ik ging niet naar de dokter, maar maakte een ooglap. Ik was totaal de weg kwijt. Wat me pas echt ongerust maakte, was dat ik geen trek meer had in coke. Daarvoor dacht ik altijd: ik voel me niet lekker, ik neem een snuifje en dan gaat het wel beter. Maar ik had er geen zin meer in. Een week liep ik zo rond, toen kwam mijn moeder thuis na een paar dagen te zijn weggeweest. Ze schrok zich rot toen ze mij zag en zei: "We gaan naar de EHBO!" Ze hielden me meteen in het ziekenhuis. Ze dachten aan een hersenbloeding, maar op de MRI-scan was dat niet direct te zien. De diagnose kwam twee weken later, toen ik allang weer thuis was. Achteraf gezien heb ik waarschijnlijk de nacht dat ik zo heb overgegeven, een hersenbloeding gehad. In Uruguay lossen ze zoiets op door je schedel open te zagen. Ik ging het internet op en zag dat er in Nederland een andere manier voor was: via je lies een ijzerdraadje naar binnen brengen waarmee ze de uitstulping afsluiten waaruit bloed is gelekt. De beslissing was snel genomen. Op kerstavond ben ik in mijn eentje naar Nederland gevlogen. Twee weken later werd ik in het AMC geopereerd.

De prijs voor jarenlang drugsgebruik

De eerste maand na de operatie heb ik alleen maar geslapen. Daarna ging langzaam mijn oog weer open, maar ik hield erge hoofdpijn en voelde me verschrikkelijk. Door het afkicken van de coke had ik nachtmerries. En ik miste mijn hond. In Colombia had ik een jong hondje van straat meegenomen, dat was drie jaar lang mijn maatje geweest, maar ik had hem niet mee kunnen nemen in het vliegtuig. Ik had een huurachterstand, er kwamen

ik twee jaar aan *De terugkeer van Lupe García* gewerkt. Het boek was mijn houvast geworden. Ik was bezig met schrijven, ik had mijn hond terug, ik verhuisde naar Amsterdam-Oost. En ik kreeg een heel lieve vriend, echt een zorgzame reus. Stukje bij beetje ging het beter met me.

Ik begrijp ze maar al te goed

Drie jaar lang waren de personages uit *De terugkeer van Lupe García* mijn beste vriendjes. Toen het boek af was, was dat best raar: opeens waren die vriendjes weg. Maar op een gegeven moment gaan mensen het lezen en erover praten. Hé, die kent Gono ook, denk je dan. Dan blijkt dat die vriendjes gewoon weer terugkomen via lezers. Het is aardig om op de longlist van de AKO Literatuurprijs terecht te komen, maar de shortlist was wel echt heel geweldig. Dat ik de prijs niet heb gewonnen, vind ik niet erg. Ik vond het vooral fijn dat ik niet meer in spanning hoefde te zitten, want je denkt er toch wel veel aan. En op de momenten dat je er niet aan denkt, is er wel iemand anders die erover begint. Ik schrijf nu aan een volgend boek en ondertussen vertaal ik *Lupe* in het Spaans. Dat doe ik graag zelf, het is een goede oefening. Het lijkt me vooral heel spannend als mensen in Uruguay het kunnen lezen.

Misschien ervaren mensen het daar als schokkend. In het boek wordt toch gezegd: "Kinderen van guerrillastrijders zijn mensen die naar de haaien zijn." Die nesten van de guerrilla's waren niet stabiel, je zou zelfs vraagtekens kunnen zetten bij hun keuzes. Mijn zus zei nadat ze haar eerste kind kreeg: "Als moeder zou ik nooit in het verzet gaan." Het was de eerste keer dat ik dacht: misschien kleven er ook nadelen aan de keuze van mijn ouders.

Tot die tijd had ik het altijd als enige logische optie gezien. Onder meer door die opmerking van mijn zus ben ik *Lupe* gaan schrijven, dat heb ik ook tegen mijn moeder gezegd. Sindsdien scheren we weleens langs de kantjes van dit onderwerp, maar het is niet iets dat je in één keer afhandelt natuurlijk.

En ik veroordeel mijn ouders ook niet, ik begrijp ze maar al te goed.

Ik moet nog steeds veel slapen: acht uur per nacht heb ik echt nodig. En als je me niet wakker maakt, slaap ik zo twaalf uur. Als ik lees, doe ik vaak nog een ooglapje voor, omdat mijn ogen samen niet goed scherp kunnen stellen. Maar verder heb ik geen schade aan mijn hersenbloeding overgehouden. Daar heb ik mazzel mee, andere mensen raken verlamd, of hebben moeite met spreken. Daar ben ik me maar al te bewust van. Binnenkort ga ik terug naar Uruguay, voor het eerst sinds mijn hersenbloeding. Mijn vader wil graag dat ik kom, maar hij houdt zijn hart vast. Bang dat ik hals over kop naar de dealer ga. Maar ik wil laten zien dat het weer goed met me gaat. Ik ga een maand. Ik hoef daar niet meer te wonen. Ik heb mezelf altijd een nomade gevoeld, maar een paar jaar nadat ik uit Zuid-Amerika kwam, liep ik door Amsterdam en dacht: dit is mijn thuisland geworden. Ik hou echt van deze stad, hier ga ik altijd naar terugkomen.' ■

VISAGIE RONALD HUISINGA

'IK ZAG DUBBEL, WAS TOTAAL DE WEG KWIJT. WAT ME PAS ECHT ONGERUST MAAKTE, WAS DAT IK GEEN TREK MEER HAD IN COKE'

dreigbrieven om het licht en water af te sluiten. Het was het vreselijkste jaar van mijn leven. Ik werd geconfronteerd met de puinhoop die ik er zelf van had gemaakt. Er waren regelmatig momenten dat ik dacht: wat heb ik gedaan? Ik heb het verkloot! Ik betaalde de prijs voor jarenlang drugsgebruik. In Nederland heb ik nooit de neiging gehad nog eens coke te gebruiken. Het is toch meer iets dat dáár hoort. Je hoort ook weleens verhalen van Vietnamveteranen die in Vietnam zelf verslaafd waren, maar eenmaal terug in Amerika, speelt dat helemaal niet meer.

Na een half jaar had ik mijn hond terug. Dat dwong me weer te gaan wandelen, de straat op te gaan, onder de mensen te komen. Ik had nog wel het gevoel: de wereld draait door, ik sta hartstikke stil, maar daar had ik vrede mee. Langzaam begon ik ook weer aan mijn boek te werken. Ik had in Colombia veel geschreven, ik had wel vijftien kilo aantekeningen bij me op de terugweg. Maar ik had daar de helderheid niet om te zien dat het eigenlijk drie verschillende boeken waren. In Nederland zag ik dat wel en heb